

10. Пироженко Г.С., Монастирецька К.В. Грунти Ботанічного саду ім. акад. О.В.Фоміна / Г.С. Пироженко, К.В. Монастирецька // Наукові записки. Т. XII. Вип. IX. Тр. Ботанічного саду ім. акад. О.В.Фоміна, №23. Вид. Київського державного університету, 1953 – С. 147-152.
11. Рябова Н.В. Жимолость. Итоги интродукции в Москве/ Н.В. Рябова // – М.: Наука, 1980. – 160 с.
12. Тахтаджян А.Л. Система магнолиофитов /А.Л. Тахтаджян // – Л.: Наука, 1987. – 439 с.
13. Флора СССР /под. ред. В.Л.Комарова// Т.ХХІІІ. – Москва.: Издательство Академии Наук СССР., 1958
14. Krüssmann G. Handbuch der Laubgehölze. 2 Aufl., Bd. II. Berlin-Hamburg: Paul Parey. – 1978. – 496 s.
15. Lauche W. Deutsche Dendrologie systematische. Berlin. 1880. Paul Parey. 727s.
16. Linnaeus K. Species Plantarum. London, 1957, vol.1. 489.
17. Rehder A. Manual of cultivated trees and shrubs. N.Y., 1949. – 996 p.

Лещенко Н.А.

ЦІННІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

В статті досліджено змістову сутність категорії „цінність” в сучасній філософській, психолого-педагогічній та соціологічній науці.

В статье исследовано содержание категории „ценность” в современной философской, психолого-педагогической и социологической науке.

Проблема категоріального визначення «цінності» належить до сфери вивчення людинознавчих наук, педагогічних зокрема. Однак першочерговістю осмислення означеного поняття характеризується система філософського мислення.

У сучасній філософській літературі проблема цінностей активно розробляється такими науковцями, як В. Андрущенко, В. Горський, І. Зязюн, Л. Конотоп, Є. Харьковченко та ін.

Зокрема, у посібнику В. Андрущенка, Л. Губерського, І. Надольного цінності характеризуються як сутнісні універсалиї людини, загальнолюдські властивості її ставлення до світу. Вищим життєвим орієнтиром особистості, що формує її світогляд, автори визначають категорію «блага». А в якості найвищого рівня прояву аксіологічних орієнтирів означають концепти „здоров'я”, „сім'я”, „кохання”, „свобода”, „істина”, „честь”, „споглядання” тощо [7].

Цінності добра, любові, істини, краси характеризують підґрунтя процесу становлення та самоствердження особистості у поглядах І. Зязюна. Із сутністю виховного ідеалу вчений пов'язує завдання формування людської душі та совісті, етичності особистості.

На значущості цінностей людини для становлення її духовної сфери акцентують А. Гордієнко, В. Іванов, В. Малахов, О. Фортова, В. Шинкарук.

Досліджуючи означене питання, В. Баранівський називає духовність смисловим відтінком цінності, що обумовлює ступінь моральності людини, пріоритетність її інтересів та етичну самостійність.

В якості базової соціокультурної цінності категорію толерантності розглядають дослідники Т. Андрущенко, Г. Ковадло. Зокрема, Т. Андрущенко пов'язує її аксіологічну сутність із здатністю урегульовувати цивілізаційну взаємодію на світоглядно-моральному та політичному рівнях [1]. Г. Ковадло стверджує означену думку в контексті першочергової потреби у її вихованні.

У поглядах Ю. Шайгородського можна виділити три підходи до тлумачення поняття цінностей: визначення останніх як серцевини людського світогляду; використання поняття на позначення ідеалу особистості та для характеристики рівня значущості навколишніх об'єктів.

Отож, аналіз філософських доробків показав, що на початку ХХІ ст. цінності ототожнюються із основними загальнолюдськими категоріями.

Різноаспектністю підходів до тлумачення теоретико-методологічних основ дефініції «цінність» характеризуються погляди представників психологічної науки. Так, взаємозв'язок даної категорії із процесом розвитку, життєдіяльності та поведінки особистості досліджують психологи І. Бех, С. Кулачківська, С. Ладивір, Т. Пироженко та ін. Зокрема, І. Бех відзначає, що долучаючись до культурних здобутків людства, особистість здатна інтеріоризувати останні, усвідомити значущість етнічної формації та набути духовності як найвищого рівня прояву людяності.

Наукового обґрунтування у поглядах дослідника отримала також категорія «особистісна досконалість», яка відображає інтегративність змісту соціальних і морально-духовних цінностей людини. Серед них: «...почуття гордості за свою країну, повага до Конституції, рідної мови, народних традицій, історії, культури, природи, своєї країни, сформованість активної громадянської позиції і духовно-патріотичної самосвідомості, здорового способу життя та підготовленість до життєвого і професійного самовизначення в нових соціально-економічних умовах» [2, с. 153].

Одночасно із досліджуваною дефініцією предметом наукового розгляду соціальної психології є поняття «ціннісної орієнтації», що вперше з'являється у 60-х рр. ХХ ст. На сучасному етапі його осмислення репрезентоване доробками М. Боришевського, Ф. Василюка, О. Смакули, Е. Помиткіна та ін.

Так, М. Боришевський характеризує ціннісні орієнтації як найважливіші утворення у структурі свідомості й самосвідомості людини. Він виділяє систему цінностей та ціннісних орієнтацій, до якої належать: моральні, громадські, світоглядні, екологічні, естетичні, інтелектуальні, валеологічні цінності [3].

У якості складової процесу переживання, що обумовлює спрямованість особистості, означає сутність цінності дослідник Ф. Василюк.

У контексті розвитку свідомості особистості виокремлює поняття ціннісної орієнтації Е. Помиткін. Розроблена дослідником соціально-психологічна модель цілепокладання людини допомагає деталізувати її основні аксіоорієнтири, до яких він відносив:

егоцентричні, сімейні, суспільні, громадянські, національні, загальнолюдські, гуманістичні, естетичні, екологічні; цінності пізнання, самовдосконалення та самореалізації [6].

Таким чином, психологічний аспект ціннісної орієнтації відображає життєві цілі та світоглядне бачення людини. Вони входять до структури особистості як її поведінка та спрямованість.

Сутнісним для нашого наукового розгляду вважаємо визначення аксіологічних понять представниками соціології. Так, Т. Бутківська, М. Головатий, А. Ручка тлумачать цінності як інструменти соціального регулювання; взаємозв'язку між інтересами, потребами, світоглядом особистості та її діяльністю. На думку соціологів, у цінностях відображається сутність практичної взаємодії людини із навколишнім світом та його суб'єктами. Змістові характеристики аксіокатегорій обумовлюються внутрішніми властивостями їхніх носіїв, їхньою мотиваційною сферою.

Тож, сучасна соціологічна наука трактує ціннісні орієнтації особистості як систему її ставлень до світу, інших людей та самої себе у вигляді фіксованих установок на чесноти матеріально-духовної культури суспільства.

У науковій площині української педагогіки тлумачення аксіологічних категорій також характеризується поліаспектністю. Зокрема, дослідженням загальнолюдської та моральної сутності цінностей займаються В. Болотіна, Н. Ганнусенко, В. Киричок; національні та громадянські цінності вивчають І. Лебідь, І. Тараненко; категоріальне визначення педагогічних цінностей розкривається у працях Л. Вовк, В. Сластьоніна, О. Сухомлинської; специфіку цінностей природи обумовлюють В. Оржеховська, В. Скутін та ін..

Так, на історичності, відповідності менталітету та соціальній сутності цінностей акцентує увагу Л. Вовк. До найвищих із них учена відносить добро, істину, свободу [5].

В. Сластьонін вказує на обумовленість цінності процесом безпосереднього оцінювання її з боку носія. У той же час вона слугує засобом усвідомлення людиною значущості певного предмету для досягнення власних цілей.

З етичним контекстом пов'язує зміст досліджуваного поняття О. Сухомлинська. У цінностях дослідниця вбачає ідеї моральності, що ідентифікуються із ідеалістичним світобаченням особистості, осучасненою культурною традицією етносу.

До розгляду віри, надії, любові, добра як основних християнських цінностей звертаються у своїх роботах А. Вихрущ, І. Климишин, Т. Тюріна.

Педагогічність цінностей патріотизму, історизму, народності, основних морально-релігійних постулатів українців досліджують Є. Сявакко, М. Стельмахович.

Життєрадісність, чесність, тверду волю, високу загальну культуру, вихованість, самоконтроль, сміливість у відстоюванні власної думки, чуйність, відповідальність визначає цінностями морального виховання В. Болотіна.

Орієнтацію особистості на демократичні й громадянські аксіокатегорії відмічають Л. Крицька, І. Тараненко. До системи демократичних цінностей І. Тараненко відносить поняття „особистість”, „воля”, „демократизм”, „відповідальність”, „толерантність”, „миролюбність”, „національна свідомість”, „полікультурність”. Фундаментальними громадянськими якостями особистості доповнює цей перелік дослідниця Л. Крицька.

Над проблемою змістого окреслення „цінностей” працюють також педагоги Н. Ганнусенко, В. Киричок, В. Павленчик, К. Чорна [4]. Вбачаючи в останній можливість реалізації потенціалу людини, автори розглядають її сутність крізь призму аксіологічного, гносеологічного, когнітивного та суб'єктного аспектів.

Відтак, аналіз соціально-гуманітарної літератури дозволяє стверджувати, що категорія цінність осмислюється сучасними науковцями у контексті гуманістичної парадигми освіти й ідентифікується із загальнолюдською, соціальною та культурною значущістю певних проявів буття особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко Т. В. Толерантність як культурна цінність цивілізації / Т. В. Андрущенко // Гілея : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — К. : ВІР УАН, 2010. — Вип. 37. — С. 458-462.
2. Бех І. Д. Виховання особистості : Сходження до духовності: наук. вид-ня / І. Д. Бех. — К. : Либідь, 2006. — 272 с.
3. Боришевський М. Дорога до себе. Від основ суб'єктності до вершин духовності / М. Боришевський. — К. : Академвидав, 2010. — 416 с.
4. Виховання моральності підростаючого покоління : наук. — метод. посіб. / [за ред. К.І. Чорної]. — К. : Богдана, 2005. — 288 с.
5. Вовк Л.П. Ціннісні орієнтації як стратегія інтегрування слов'янської педагогіки в світовий освітній процес / Л.П. Вовк // Матеріали засідання Президії академ. мережі Центр. та Схід. Європи та пленарного засід-ня міжнар. наук. Форуму. — К., 2008. — С. 42-58.
6. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості : [монографія] / Е. О. Помиткін. — К. : Наш час, 2005. — 280 с.
7. Філософія: навч. посіб. / Губернський Л. В, Надольний І. Ф., Андрущенко В. П. [та ін.] ; за ред. І. Ф. Надольного. — [3 вид. стер.]. — К. : Вікар, 2003. — 457 с.

УДК 378.016:621.3

Лебідь О. В.

МОНІТОРИНГ ЯК ОСНОВНИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Аннотація. В статті розглядається підвищення якості електротехнічної підготовки майбутніх учителів технологій за допомогою моніторингу.